

δυμυχίαν των ἀναλόγως τοῦ ἐπισήμου τῆς ἡμέρας!

Ἔλαβε τὴν χονδρὰν ὀζώδη του βακτηριαν, καμυλωτὴν ἐπάνω ὥστε νά την ἀναρτᾷ ἀπὸ τοῦ θορυχίονος καὶ νά ἔχη ἐλευθέρας τὰς χεῖρας καὶ ἀφ' οὗ ἐπανέλθειν ὡς πάθει βέλος ὅτι ἐντρέπεται ἀληθινὰ τώρα, πῶς βγαίνει σὸ δρόμο νά τον βλέπει ὁ κόσμος, ὡστερ' ἀπὸ ὅσα ἀκούονται γιὰ τὸ σπίτι του, — κατῆλθε τὴν κλίμακα, ἤνοιξε τὴν ἐξώθυραν καὶ ἐν ᾧ διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὴν ἐκλείειν ὀπισθὲν του μὲ ὀρμήν, κροτούντων τῶν χαλαρῶν σιδηρικῶν τὰ ὅποια ἔχουν αἱ παλαιαὶ αὐταὶ θύραι, διὰ τῆς δεξιᾶς ἐσταυροκοπήθη τρίς, ὡς συνείθιζε κατὰ πᾶσαν πρωινήν ἐξοδον. Πρὶν ἐκκινήσῃ ἐστερέωσε διὰ τοῦ ποδὸς τὸν τετράγωνον λίθον, τὸν χρησιμεύοντα ὡς ἀνάβαθρον πρὸ τῆς θύρας του, ἠκολούθησε δὲ κατόπιν τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν Ἄμμον, ἀνοίγων τοὺς πόδας ὡς διὰ νά ἰσοροπῇ τὸν κάπως προέχοντα ὄγκον τῆς κοιλίας του καὶ καλημερίζων βροντοφῶνως καὶ ἐπιβλητικῶς τοὺς γείτονας, ὡς διὰ νά ἐπιδείξῃ τὴν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας θά ὑπεστήριζε τὸ κάλὸν τῆς ἐγγονῆς του καὶ θά ἐξήρχετο νικητῆς — ἐνοια τους! — ἐκ τοῦ ἀγῶνος τοῦ ὁποίου παρηκολούθουν τὰς φάσεις.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΝΩΣΕΩΝ ΤΑ ΟΡΙΑ

Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀμαθέστερος πάντων τῶν ἀνθρώπων εἶνε μία φράσις αὕτη τὴν ὁποίαν εἰς μόνος ἀνθρώπος ἐν τῷ κόσμῳ δύναται μετ' ἀληθείας νά εἴπῃ καὶ ὁ μόνος οὗτος ἀνθρώπος ὅστις θά ἡδύνατο μετ' ἀληθείας νά τὴν εἴπῃ δὲν δύναται οὔτε κἂν νά τὴν σκεφθῇ. Καὶ ὅστις ἐπομένως μεταχειρίζεται τὴν φράσιν ταύτην ἐκφράζεται ὡς ὁ λέγων ἡμῖν: **προθυμώτατος, εὐπειθέστατος, ταπεινώτατος** δοῦλός σας.

Ἐγὼ εἶμαι ὁ πολυμαθέστερος πάντων τῶν ἀνθρώπων εἶνε μία φράσις αὕτη ἣν εἰς μόνος ἀνθρώπος δύναται μετ' ἀληθείας ἐν τῷ κόσμῳ νά εἴπῃ καὶ ἐὰν τυχόν τὴν ἔλεγε πρὶν ἢ ἄλλος τις πρὸ αὐτοῦ τὴν εἶχεν εἰπῆ ἢ σκεφθῇ, ἤθελεν ὑποστῆ ἴσως οἰκτρὸν λιθοβολισμόν.

Ἐπάρχουσιν ἀνθρώποι ἀμαθέστεροι ἐμοῦ, ὑπάρχουσιν ἀνθρώποι πολυμαθέστεροι ἐμοῦ αὕτη εἶνε ἡ φράσις τὴν ὁποίαν ὀφείλουσι νά σκεφθῶσι καὶ νά εἴπωσι — καὶ ταύτην δικαιοῦνται νά τὴν εἴπωσιν — πάντες τῆς ὑψηλίου οἱ ἀνθρώποι ἐκτὸς βεβαίως δύο. Ἐὰν αἱ σπουδαὶ ἡμῶν καλῶς διευθύνωνται, καθόσον εἰς αὐτὰς καταγιγόμεθα, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἀριθμὸς τῶν πολυμαθεστέρων ἡμῶν ἐλαττοῦται καὶ ἡμεῖς βαίνομεν πρὸς τὸ δεύτερον ὄριον. Ἐὰν αἱ σπουδαὶ ἡμῶν κακῶς διευθύνωνται, ἐφ' ὅσον καταγιγόμεθα εἰς αὐτὰς ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἀριθμὸς τῶν πολυμαθεστέρων ἡμῶν αὐξάνει καὶ ἡμεῖς βαίνομεν πρὸς τὸ πρῶτον ὄριον. Τὸ βρέφος ἅμα τῇ γεννήσει του εὐρίσκειται μεταξύ τῶν δύο τούτων ὀρίων, ἧτοι μεταξύ τοῦ καλῶς πεπαιδευμένου καὶ τοῦ κακῶς πεπαιδευμένου ἀνθρώπου, ἐπειδὴ μεταξύ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους ὑπάρχει μόνον τὸ

μηδέν. Πᾶσα ἀνθρωπίνη γνώσις εἶνε πάντοτε ἀβεβαία ἐὰν αὐτῆς δὲν προηγήθῃ πρῶτον ἡ ἀμυθολία καὶ εἶτα ἡ ἐξέτασις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς ἀνεπίστευσης δὲν φθάνομεν εἰμὴ εἰς ἀπλήν πιθανότητα. Ἡ ἀπόδειξις δὲν ὑπερβαίνει πολλακίς τὰ ὄρια τοῦ ἀρμυζοντος ἢ μὴ ἀρμυζοντος τῶν ἰδεῶν. Πολὺ ὀλίγον, καλέ μου ἀναγνώστα, θά γνωρίσης τὰς αἰτίας, καὶ βεβαίως πολὺ ὀλιγώτερον ἀφ' ὅτι οἱ ἀνθρώποι νομίζουσιν ὅτι τὰς γνωρίζουσιν, ἐφ' ὅσον ὁ νοῦς σου ἀναπτύσσεται. Αἱ ἐπιστήμαι ἄγουσι μόνον εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ὀρίων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ὑποδεικνύουσι ποῖα ἔρευνα ἐμπεριέχονται ἐντὸς καὶ ποῖα ἐκτὸς τῶν ὀρίων τούτων.

— Ἐὰν ἐπιζητῆς, καλέ μου ἀναγνώστα, ἐκ τῶν γνώσεων τὸν ἄρτον, σὲ κλαίω· ἐὰν ἐπιζητῆς ἐκ τῶν γνώσεων τῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπόληψιν, σὲ λυποῦμαι· ἐὰν ζητῆς ἐκ τῶν γνώσεων εὐχάριστον τῆς ἀνίας διασκέδασιν, σ' ἐπαίνω· ἐὰν ζητῆς ἐκ τῶν γνώσεων τὰ μέσα τῆς ἠθικῆς σου βελτιώσεως, σὲ σέβωμαι. Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ πρακτικὸν συμπέρασμα, ὅπερ θά ἦτο ἐλάχιστον ἂν ἡ ἀξία του συνίστατο εἰς μόνον τὸν σεβασμὸν ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου.

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ

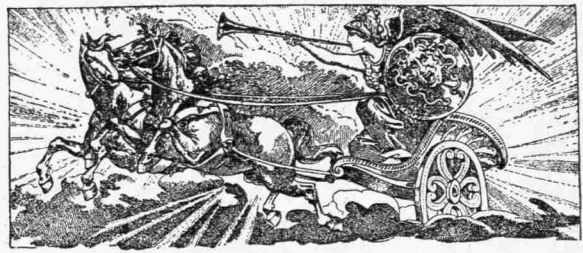
ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου,

Σοῦ εἶχεν ἀνάψει τότε μεγάλο καῦμό τὸ ὄνομα τοῦ Μέτεριγκ, τοῦ νέου Βέλγου ποιητῆ, κ' ἤθελες νά τὰ ἰδῆς, νά τὰ διαβάσῃς τὰ φημιόμενα του δράματα, τὰ πρωτόνοστα, τὰ λλοιώτικα, τὰ συμβολικά· σὰν τὸ μεγάλο τὸ Λουιρήτιο ἤθελες νά γνωρίσης καθάρεις πηγές, νά μάσης νέα λουλουδία: *integros fontes, novos flores*. Καὶ χόρτασες τὸν καῦμό σου, κ' ἂν δὲν τὰ εἶδες, τὰ διάβασες τὰ δράματα τοῦ Μέτεριγκ, ὅπου εἶνε σχεδὸν τὸ ἴδιον ἂν μ' ἐρωτᾷς ἐμένα, δράμα ποῦ δὲ μοῦ κάνει ἐντύπωση ὅταν τὸ διαβάσω, δὲν τόχω γιὰ δραμ' ἀληθινὸ, ὅπως κ' ἂν μοῦ τὸ παρουσιάσουν· κ' ὅταν τὸ βλέπω ἀπὸ τῆ σκηνῆς, τότε μόνον νοιώθω πῶς ἀξίζει, ὅταν μὲ κάνει νά σκέπτομαι σὰ νά τὸ διαβάσω. Ἄν κρίνω ἀπόσα μοῦ λεγες, τὰ δράματα τοῦ Μέτεριγκ σοῦ ἐντυπώθησαν βεβαίως· ὄχι γιὰτ' ἦταν συμβολικὰ ἢ ρωμαντικὰ ἢ κλασικὰ — αὐτὰ εἶν' ἐτικέτες ποῦ δὲ σημαίνουν κατὰ βέθος πολλὰ πράγματα, — ἀλλὰ γιὰτ' ἦταν καινούρια, κ' ἀκόμα περισσότερο γιὰτ' ἦταν ποιητικὰ. Αὐτὸ εἶνε τὸ Α καὶ τὸ Ω· νά ἦσαν ποιητῆς, μ' ὅποιον τρόπο κ' ἂν ἦσαν.

Σὲ θυμῆθηκα προχθὲς ποῦ ἔτυχε νά διαβάσω τρία ποιηματικά τοῦ Μέτεριγκ «Trois chansons», ὅπως ἐπιγράφονται. Εἶνε συμβολικὰ, δηλ. ἀλληγορικὰ, καὶ τὰ τρία μὲ τὸ παραπάνον· εἶνε στιχορρηγμένα μὲ ἀπλότητα καὶ ἀφροτυπία δημοτικῶν τραγουδιῶν, καὶ μοιάζουν περισσότερο μ' αἰνίγματα, παρὰ μὲ ποιήματα. Νά σοῦ πῶ τὴν ἁμαρτία μου, τὸ πρῶτο καὶ τὸ τρίτο δὲν τὰ κατάλαβα. Ὁ Βάλτερ Σκὼτ λέγει κάπου ὅτι δυὸ φορές πρέπει νά τὰ διηβάσωμε τὰ ποιήματα· τὴ μιά γιὰ τὴ μουσικὴ τους, τὴν ἄλλη γιὰ τὸ νόημά τους. Ἐγὼ τὰ διάβασα τρεῖς καὶ πέντε τὴ μουσικὴ τους τὴν αἰσθάνομαι, τὸ νόημά τους μοῦ ξεφεύγει. Κι ὅμως μοῦ λείει κάτι, ὅσο κ' ἂν μοῦ τὸ λέγ' σκοτεινὰ

κι ἀόριστα, πὼς δὲν ἔχω νὰ κάμω μ' αἰνίγματα, ἀλλὰ μὲ ποιήματα, καὶ πὼς βρίσκοντ' ἄνθρωποι ποῦ τὰ διαβάζουν καὶ τὰ νοιώθουν, καὶ πὼς ἐκεῖν' οἱ ἄνθρωποι ἔχουν φωτεινότερο νοῦ κι ἀξίζουν πῶς πολὺ ἀπὸ μένα. Ἀλλὰ τὸ δεύτερο τραγουδάκι, μ' ὅλη του τὴ σκοτεινάδα, μοῦ ἄγγιξε τὴν καρδιά· βλέπεις ὅτι τὸ σκότος του δὲν εἶνε μαῦρο, ἀλλὰ σὰν κάποιες νύχτες τῶν Ἀθηναίων, χρυσοπράσινο· κρύβει κάτι τι ἄπειρο μέσα του ποῦ τὸ μισοβλέπεις μὲς ἀπὸ χαραμάδες, σὰν τὸν Ὠκεανὸ γιὰ τὸν ὁποῖον μιλεῖ. Μοῦ ἦρθεν ὄρεξη νὰ τὸ μεταφράσω σὲ στίχους· σοῦ στέλνω τὸ πρωτότυπο καὶ τὸ μεταφρασμένο γιὰ νὰ μοῦ πῆς τὴ γνώμη σου :

ἈΝΑ ΤΟ ἈΣΤΥ

Les six filles d'Orlamonde,
 Quand la fée est morte,
 Les six filles d'Orlamonde
 Ont cherché les portes.
 Ont allamé leurs six lampes,
 Ont ouvert les tours,
 Ont ouvert quatre cents salles,
 Sant trouver le jour.
 Arrivent aux grottes sonores,
 Descendent alors :
 Et sur une porte close,
 Trouvent une clef d'or.
 Voient l'Océan par les fentes,
 Ont peur de mourir,
 Et frappent à la porte close,
 Sans oser l'ouvrir.

Ἠλιαδὴ ἑπάνου κάτου :

Οἱ ἕξι κόρες τῆς νεραΐδας,
 Μόλις, θάνατε, τὴν πῆρες,
 Οἱ ἕξι κόρες τῆς νεραΐδας
 Ἄναζήτησαν τὲς θύρες.
 Ἄναψαν τοὺς ἕξι λύχνους,
 Ἄνοιξαν τοὺς πύργους πέρα,
 Σάλες ἄνοιξαν τραχόσες,
 Δίχως νάθρουν τὴν ἡμέρα.
 Στὰ γλυκὴχα σπῆλια φτάνουν,
 Κατεβαίνουν τότε ἐκεῖ,
 Καὶ σὲ μιὰ κλεισμένη θύρα
 Βρίσκουε χρυσὸ κλειδί.
 Τὸν Ὠκεανὸ ἀπ' τὲς τρύπες
 Βλέπουν, τρέμουν μὴ χυθοῦν,
 Καὶ χτυποῦν στὴν κλειστὴ θύρα.
 Καὶ ν' ἀνοίξουν δὲν τολμοῦν.

Ἀλλὰ, στὸ τέλος, νὰ σοῦ πῶ κι ἄλλη μιὰν ἁμαρτία μου.
 Ἡ κλειστὴ αὐτὴ θύρα μὲ τὸ χρυσὸ κλειδί δὲ μοῦ φαί-
 νει' ὠραιότερη ἀπὸ τὴν ὁλόχροση θύρα τῶν στί-
 χων τοῦ παλιοῦ μας, τοῦ δικοῦ μας τοῦ Σολωμοῦ :

Στὴν θύρα τὴν ὁλόχροση τῆς Παντοδυναμίας
 Πνεύματα μύρια παλαιά, πνεύματα μύρια νέα
 Σὲ καρτεροῦν γιὰ νὰ σοῦ εἰποῦν πὼς ἄργηρες νὰ φτάσης !

Ὁ Λογγίνος, ἱππότης τῆς Ρόδου καὶ ποιητής, ἀγαπᾷ τὴν Σμαράγδα, σύζυγον τοῦ προύχοντος Στρατῆ Ραδινοῦ. Ἡ Σμαράγδα συγκινηθεῖσα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐρωτικῶν του στίχων, τῷ δίδει μιὰν νύκτα συνέντευξιν πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Λογγίνος μεταβαίνει ἄδων μὲ τὴν κιθάραν του. Ἐξῶθεν τοῦ πύργου τὸν παραφυλάττει ἡ Ἀθηνα, γυνὴ ἐλευθέρων ἡθῶν, ἐρωμένη μὲν τοῦ Στρατῆ Ραδινοῦ, ἀλλ' ἀγαπῶσα παραφόρως καὶ ματαίως τὸν ποιητὴν. Ἀκούει τὸ μυστικὸν τῆς συνεντεύξεως, τὸ ὁποῖον ἀποκαλύπτει καθ' ὁδὸν πρὸς τὸν φίλον του ἱππότην Αὐγουστίνον ὁ Λογγίνος καὶ βλέπει εἶτα ἀμέσως τὴν Σμαράγδα, ἀνοίγουσαν ἐν παράθυρον τοῦ πύργου καὶ ρίπτουσαν πρὸς τὸν Λογγίνον ἐν κλειδίον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀνοίγει ἐκεῖνος τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται. Ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ πύργου ὁ ποιητὴς γονυκλινῆς πρὸ τῆς πυργοδεσποίνης ἐξομολογεῖται τὸν διακαῆ του ἔρωτα. Τὸν ἀκούει ἐκεῖνη μὲ σπαραγμὸν ὅσον περιφρονεῖ τὸν σύζυγόν της, ὁ ὁποῖος τὴν ἐγκαταλείπει καθεκάστην, χάριν νέας ἐρωμένης, τόσον αἰσθάνεται ὅτι ἀγαπᾷ τὸν τρυφερόν ποιητὴν, τὸν πληροῦντα ὅλα της τὰ ὄνειρα· ἀλλὰ τὸ συζυγικὸν καθήκον ὑπερισχέει καὶ τὸν ἰκετεύει νὰ φύγῃ μακρὰν της, νὰ τὴν λησμονήσῃ. Ἐν μέσῳ τῆς ἐρωτικῆς αὐτοῦ συνδιαλέξεως ἀνοίγεται ἐξαίφνης ἡ θύρα καὶ εἰσορμᾷ ὁ Στρατῆς Ραδινός. Τὸν ἔστειλεν ἐκεῖ ἐκδικουμένη ἡ Ἀθηνα, ἡ ἐρωμένη του, τῆς ὁποίας ἡ μανιώδης φωνὴ ἀκούεται ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς ὁδοῦ ἀγγέλλουσα τὴν ὑπὸ τῆς χειρὸς της παρασκευασθεῖσαν συμφορὰν. Ὁ σκαιὸς Ραδινὸς ὑβρίζει τὴν σύζυγόν του καὶ προκαλεῖ τὸν Λογγίνον εἰς μονομαχίαν. Ἐκεῖνος ἀρνείται νὰ μονομαχήσῃ πρὸ τῆς γυναικὸς τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ καὶ θέτει τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ προσβεβλημένου. Ὁ Ραδινὸς τῷ ἐπιβάλλει νὰ πῆῃ ἐκ τοῦ δηλητηρίου τὸ ὁποῖον φέρει μὲθ' ἑαυτοῦ. Ὁ Λογγίνος πίνει, ὁ Ραδινὸς ἀπέρχεται μετὰ τῆς ἐρωμένης του, τὴν ὑψίστην περιφρόνησιν ἐκφράζων πρὸς τὴν σύζυγόν του. Μετ' ὀλίγα λεπτά ὁ ποιητὴς ἐκπνέει, ἡ δὲ Σμαράγδα, λαβούσα τὸ ὑπόλοιπον τοῦ δηλητηρίου, τὸν παρακολουθεῖ εἰς τὸν θάνατον.

Μὴν ἀνησυχῆσετε. Τὰ τραγικὰ αὐτὰ πράγματα δὲν τάντιγράφωμεν ἐκ τοῦ Ἀστυνομικοῦ Δελτίου. Συνέβησαν εἰς ἐποχὴν πολὺ ἀπομεμακρυσμένην ἐν Ρόδῳ, καὶ μάλιστα ὑποτίθεται ὅτι συνέβησαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. Εἶνε μὲ ἄλλους λόγους ἢ ὑπόθεσις τοῦ Τραγουδιστοῦ, τοῦ λυρικοῦ μονοπράκτου δράματος τοῦ κ. Πολέμη, μετὰ τὴς ἐπιτυχίας διδαχθέντος ἀπὸ τῆς σκηνης τοῦ «Παραδείσου» τὴν ἐσπέραν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου. Τὸ εὔρωμεν τέλειον σχεδὸν εἰς τὸ εἶδος του, ἔργον μὲ καλὴν σύλληψιν καὶ γλαφυροὺς στίχους, πληθῆρες ποιητικῆς ἀληθείας, μεταδίδον ἀπὸ τῆς σκηνης ὅλην ἐκείνην τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ ἀνάγνωσις ὠραίου λυρικοῦ ποιήματος. Ὁ κόσμος τὸ